

Täysistunto

Tiistai 22.10.2019 klo 14.00—16.55

4. Hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 53/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.27 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari (esittelypuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi elokuussa 2019 allekirjoitetun sopimuksen YK:n hankepalveluiden toimiston eli UNOPSin Suomen-toimistosta sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimuksen keskeisenä tavoitteena on sopia toimiston perustamisesta Suomeen, sen oikeudellisesta asemasta sekä toimiston ja sen henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista.

Arvoisa puhemies! UNOPS on YK:n hankepalveluiden toimisto. UNOPS perustettiin 1994, ja se tarjoaa tukipalveluja erityisesti YK:lle ja YK:n jäsenvaltioille. Nämä palvelut ovat esimerkiksi hankkeiden hallinnointia, hankintoja ja kestävän infrastruktuurin rakentamista. UNOPSin toiminta kattaa laajasti monia eri sektoreita, kuten kehitysyhteistyön, humanitäärisen avun ja rauhanturvaamisen. Eli UNOPS on toimeenpaneva järjestö ja siten hyvin poikkeuksellinen YK-toimija. UNOPS ei rahoita toimintaansa jäsenvaltioiden vuosittaisilla jäsenmaksuilla tai vapaaehtoisrahoituksella, vaan se rahoittaa itse toimintansa projekteistaan saamallaan tuotoilla. UNOPS toimii yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa palvelun kestävän kehityksen tavoitteita.

Suomi on sitoutunut tukemaan UNOPSin Suomen-toimiston perustamista aluksi viiden vuoden ajan. Suomen tuesta ja sen määrästä päätetään erikseen valtion talousarvioprosessissa kehitysyhteistyömäärärahoista päätettäessä. Toimiston sijoittumista Suomeen esitetään tuettavaksi vuosina 2020—2023 yhteensä 20 miljoonalla eurolla, joista vuosina 2020 ja 2021 rahoitetaan kertaluonteisista tulevaisuusinvestoinneista 5 miljoonaa euroa per vuosi. Vuonna 2024 toimiston sijoittumista esitetään tuettavaksi isäntämaasopimuksen edellyttämällä tasolla 500 000 eurolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

UNOPSiin Suomen-toimistoon odotetaan tulevan alkuvaiheessa 10—20 työntekijää. Se, kuinka paljon ja nopeasti työntekijämäärä tulee kasvamaan, riippuu viime kädessä toimiston ohjelmien kasvunäkymistä. Tähän vaikuttavat siis vaikuttavuussijoittaminen, innovaatiot ja toki se, miten suomalaiset toimijat myös itse luovat innovaatioita ja tulevat mukaan tähän ekosysteemiin.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä ylipäättään sosiaalisen vaikuttavuussijoittamisen aloitteesta. UNOPSiin Suomen-toimisto keskittyy UNOPSiin toimintaan sosiaalisessa vaikuttavuussijoittamisessa. Lisäksi Suomeen on siirtymässä UNOPSiin innovaatioyksikkö. Yksikkö johtaa työtä UNOPSiin innovaatiokeskuksissa, joita on tähän mennessä kolme eri puolilla maailmaa — näihin kolmeen kuuluu muun muassa Lund Ruotsista. Siksikin, arvoisa puhemies, tämä on erinomainen mahdollisuus Suomelle, suomalaiselle innovaatiojärjestelmälle ja samalla suomalaisille korkeakouluille ja yrityksille kiinnittyä aidosti ja liimata itsensä mukaan globaaleihin arvoketjuihin.

Vaikuttavuussijoittamisella tarkoitetaan investointeja, joilla pyritään saamaan aikaan huomattavia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia parannuksia. Tällä toiminnalla UNOPS luo innovatiivisia rahoitusratkaisuja, joiden kautta kyetään saamaan yksityistä pääomaa mukaan merkittäviin kestävän kehityksen tavoitteita tukeviin investointeihin kehitysmaissa. UNOPS on mukana paitsi rahoituspakettien kokoajana myös projektien toteuttajana sekä mahdollisesti myös osapääomittajana. UNOPSiin vaikuttavuussijoittamisen aloitteen painopisteinä ovat sosiaalinen asuntotuotanto, uusiutuvat energiainvestoinnit sekä tulevaisuudessa myös terveysinfrastruktuuri. Esimerkkinä UNOPSiin vaikuttavuussijoittamistoiminnasta voidaan mainita edullisen asumisen hankkeet, joita koskevia sopimuksia UNOPS on allekirjoittanut muun muassa Ghanan, Kenian, Intian ja Pakistanin kanssa. Niiden puitteissa yksityisen pääoman turvin tullaan rakentamaan satojatuhansia ympäristön kannalta kestävästi toteutettuja asuntoja. Samalla luodaan edellytyksiä paikallisten asuntolainamarkkinoiden syntyemiselle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä yhteenveto esityksen vaikutuksista. Suomalaisyritysten yhteistyömahdollisuudet UNOPSiin kanssa voivat vahvistua merkittävästi, kun järjestöllä on toimisto Suomessa. Vaikuttavuussijoittamisaloitteessa keskitytään suuriin, vähintään noin 100 miljoonan euron hankkeisiin. Tavoitteena on suomalaisten asiantuntijoiden ja yritysten verkottuminen UNOPSiin kanssa ja tätä kautta mahdollisuus päästä osallistumaan tähän toimintaan. UNOPSiin ollessa toimeenpaneva järjestö on mahdollista, että UNOPSiin Suomeen sijoittuminen voi lisätä esimerkiksi muiden YK-järjestöjen kokousten järjestämistä Suomessa. Lisäksi UNOPSiin vaikuttavuussijoittamisella tulee olemaan potentiaalisesti merkittävä vaikutus kestävän kehityksen tavoitteiden kannalta. UNOPSiin ohjelmasta on tulossa YK-järjestelmän johtava kehitysrahoituksen instrumentti, ja sen rooli yksityisten pääomien houkuttelemisessa kehitysmaiden infrastruktuurihankkeisiin vähentämällä niihin kohdistuvia riskejä on urauurtava. — Kiitoksia.

15.35 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Sydäntä lämmittää nähdä teidät jälleen paalupaikalla.

UNOPS voi parhaimmillaan olla lahja Suomelle, ja Suomi voi todella parhaimmillaan olla myös lahja UNOPSille. Kun tätä kokonaisuutta pitää mielessä, niin huomaakin, että suomalaiset neuvottelijat ovat saaneet Suomelle mahdollisesti hienon viraston tänne Helsinkiin. UNOPS on luonteeltaan vähän erilainen YK-virasto tai järjestö. Se ei toimi sillä, että jäsenvaltiot sitä rahoittaisivat, vaan se toimii sillä, että se todella rahoittaa pitkälti itse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

itsensä hankinnoilla ja yhteistyösopimuksilla. Sen vuoksi UNOPSilla on tätä myöten paljon mahdollisuuksia myös hyötyä suomalaisesta bisnesilmapiiristä. Olen nostanut tässä puheessani esiin muutaman asian, jossa UNOPSista on todella hyötyä Suomelle.

Ensinnäkin Suomi voi olla UNOPSin myötä kokoaan suurempi maailmalla. Suomen kestävä kehityksen agenda on pitkälti samannäköinen kuin YK:n kestävä kehityksen agenda, ja tähän tarkoittaa nyt sitä, että me pystymme UNOPSin kautta, hankintoja tutkimalla, korostamaan näitä Suomen agendan mukaisia ja YK:n agendan mukaisia tavoitteita kehittyvissä maissa. Tämän ylläpitäminen suomalaisessa hallinnollisessa ja muussa ympäristössä on otollista, ja se on myöskin hienoa UNOPSin näkökulmasta. UNOPS on pitkään etsinyt paikkaa, joka olisi vähän korruptoitunut ja jossa erilaiset byrokraattiset toimet ovat vähäisiä, ja sen vuoksi Suomi toimii hyvänä paikkana UNOPSille tätä toimintaa tehdä.

Sen lisäksi, että Suomi on kokoaan suurempi maailmalla tätä kautta eli kestävä kehityksen kautta, niin tässä myös suomalainen innovaatio voi nousta hyvin merkittävällä tavalla — koska UNOPS lähtee liikkeelle siitä, että hankkeiden täytyy olla yli 100 miljoonaa euroa. Ja tätä myöten jos saisimme mukaan jo heti alkuun ajatteluun Business Finlandin, Sitran ja muut toimijat, niin voi olla, että sieltä saattaa pikkuhiljaa löytyä sellaisiakin hankkeita, joissa suomalaisilla yrityksillä on mahdollisuuksia olla mukana. Myöskin suomalaiset yliopistot voivat tästä UNOPSista suuresti hyötyä sen jälkeen, kun se on saatu tänne Helsinkiin.

Lisähyöty itse YK:lle tästä on myös valtava, koska tätä myöten, UNOPSin myötä, YK saa hyvän toimijan eli Suomen paljon näkyvämmiin mukaan YK:n toimintaan. Eli kun näissä hankinnoissa on vähemmän korruptiota tätä myötä, on nopeampia päätöksiä, jotka ovat merkittävämpiä, niin sitä kautta on hyvin todennäköistä, että YK:n uskottavuus erityisesti hyvin monissa kehitysmaissa, joissa on paljon konflikteja, myöskin kasvaa ja suurenee. Ja näin ollen myöskin Suomen näkyvyys ja korostettavuus nousevat tässä kysymyksessä.

Itse muistan omista kokemuksistani, että UNOPSia paljon kritisoitiin siitä — että kun tehtiin sairaalahankintoja tai muita hankintoja, niin paikalliset olivat vahvasti sitä mieltä — että UNOPSin arvoketjuissa ja hankintaketjuissa on jonkin verran korruptiota. On jopa puhuttu tämmöisestä melkein — no, jätän sanomatta — mutta jonkin verran on ollut korruptiota. Ja tämän myötä Suomella on siis mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, miten UNOPSia katsotaan ja miten YK:ta myöskin katsotaan. Eli siinä mielessä kokisin, että UNOPSista on suurta hyötyä Suomelle, mutta sitten samanaikaisesti Suomesta on todella suurta hyötyä UNOPSille ja YK:lle.

Nyt kun meillä on tämmöinen mahdollisuus ja UNOPS on tosiaan tulossa Suomeen, niin olisi mielenkiintoista jo tässä vaiheessa nähdä, onko ministeriöissä jo haarukoitu, mitä kaikkia erilaisia toimialoja voitaisiin nyt saman tien tähän kylkeen laittaa: onko Sitra jo herätetty tähän, että UNOPS on tulossa Suomeen? Entäs nämä muut, esimerkiksi Business Finland, Team Finland ja muut toimijat: miten he ajattelisivat, että tätä kokonaisuutta voitaisiin myöskin Suomen eduksi ottaa huomioon? — Kiitoksia.

15.40 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensiksi haluan kiittää ministeri Skinaria asian hyvästä esittelystä. — On hyvä, että tätä vaikuttamissijoittamista ei hoideta pelkästään Kööpenhaminan päämajassa, vaan Suomeenkin voimme toimiston nyt saada ja siihen panostamme. Oikeastaan kysymykseni ministerille liittyy siihen, kun kuvasittekin, kuinka korkeakoulut ja yksityinen sektori tässä kumppaniksi tulevat, ja tätä rahoituspohjaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

ja niin edelleen: Meillähän on Suomessa hyvin paljon osaamista tietyillä aloilla, kun puhutaan energiasta, puhutaan metsäosaamisesta ja puhutaan ruokaan liittyvästä osaamisesta, ja tämä suhteessa meidän kehitysyhteistyöapuun. Kun tämä toimisto tulee, kuinka suurella henkilömäärällä tämä toimisto tulee meillä täällä Suomessa toimimaan, mitkä sen suhteen ovat tavoitteet, ja kuinka varmistetaan sitten osaaminen myös sinne, että meiltä löytyy näitä eri sektorien asiantuntijoita täältä meidän omasta UNOPSin toiminnastamme? — Kiitos.

15.41 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Olen erittäin iloinen, että Suomeen ja Helsinkiin perustetaan yksi Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimistoista. Tämä kyseinen toimisto on YK:n vaikuttavuussijoitusohjelman toimisto, joka keskittyy erityisesti saavuttamaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteet kehitysmaissa. Ohjelman pääpainopiste on muun muassa uusiutuvan energian, edullisen asumisen ja terveyden infrastruktuurihankkeissa.

Yhtäältä toimiston perustaminen tukee suomalaisyritysten yhteistyömahdollisuuksia, kun UNOPSilla on toimisto nyt myös Suomessa. Ilmeisesti Helsinkiin perustettavan toimiston keskiössä ovat kestävä kehityksen tavoitteet, ne samat tavoitteet, jotka ohjaavat myös Suomen hallituksen kehitysyhteistyötä. Siksi ”ilmeisesti Helsinkiin”, että muistan, että jossain vaiheessa keskusteluissa oli myös Otaniemi vaihtoehtona.

Suomella on myös entuudestaan osaamista vaikuttavuussijoittamisesta ja innovaatioista, joten toimiston perustaminen juuri Suomeen ei ole sattumaa. Laajemmassa kuvassa on erittäin hienoa, että Suomen ja YK:n suhde kehittyy ja tiivistyy. Toimiston myötä Suomeen saapuu osaamista, ainakin noin kymmenen työntekijän verran. Olemme kuitenkin huomattavasti jäljessä YK-suhteiden lähentymisessä verrattuna muihin Pohjoismaihin. Esimerkiksi Tanskassa on 11 YK-järjestöä läsnä, joissa on yhteensä noin 1 500 työntekijää. Tanskan oman arvion mukaan YK:n läsnäolo tuottaa kansantaloudelle noin 200 miljoonaa euroa, puhumattakaan henkilöstön kulutuksesta Kööpenhaminassa.

Osaavan ja pienen maan, kuten Suomen, kannattaa tarjota tätä tietotaitoa YK- ja muiden multilateraalitoimijoiden käyttöön. Rahallisten panosten lisäksi voimme tukea kehitystavoitteiden toteutumista nimenomaan tällä osaamisella, jota meillä on. Edustaja Savola mainitsi täällä ruuan ja metsän. Lisäisin erityisesti koulutussektorin tähän, ei nyt nimenomaan tähän UNOPSiin liittyen, mutta vahvemmin jatkossa eri YK-toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Viedään siis myös meidän henkilöosaamista.

15.44 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Kun ministeri on nyt paikalla, niin ensinnäkin kiitokset siitä, että UNOPS tänne sijoittuu. Se on äärimmäisen hyvä asia.

Oikeastaan, hiukan niin kuin edustaja Savolakin, kysyisin: mikä nyt on se konkreettinen hyöty sitten meidän pk-sektorille ja koulutussektorille, kuinka pääsemme nytten mahdollisesti kiinni näihin tiettyihin arvoketjuihin, mitä ministerikin mainitsi? Ja oikeastaan kysymys on vielä siitä, että missä muissa maissa olisi UNOPSin kautta semmoisia hyviä malleja, joita tällä hetkellä jo UNOPS ja tietty maa tekee, että voimmeko me sieltä oppia sitten, että ei lähdetä ihan alusta tekemään? Jos niitä hyviä malleja ympäri maailmaa löytyy, niin varmasti kannattaa sieltä ottaa myös oppia matkaan.

15.45 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä ja kommentteista. Voisin ehkä lähteä liikkeelle siitä, että tietysti kaiken kaikkiaan Suomen pitää parantaa aiemmasta, kun katsotaan YK:n kansain-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2019 vp

välisiä hankintoja. UNOPShan on vain yksi osa laajaa kansainvälistä kokonaisuutta, jossa tietysti Yhdysvallat, New York näyttävät isoa, isoa roolia ja sitten tietysti Euroopassa tähän mennessä niin Geneve kuin Kööpenhaminakin. Nyt on kysymys tietysti siitä ilouutisesta, että Suomi ensimmäistä kertaa saa UNOPSin toimintoja Suomeen.

Mutta ensin ehkä tähän henkilöstöön. Kysyttiin, kuinka paljon suomalaisia tullaan palkkaamaan toimistoon. UNOPSin Suomen-toimistoon otetaan alkuvaiheessa 10—20 työntekijää. Tässä vaiheessa täytyy myös kiittää Helsingin kaupunkia. Meillä on ollut erinomainen yhteistyö Helsingin kaupungin kanssa siinä, kun olemme hahmotelleet tätä kokonaisuutta, tiloja, fasilitetteja, infraa ylipäänsä, ja yhdessä olemme tätä työtä tehneet. Tämä 10—20 työntekijää määränä saattaa vielä tästäkin nousta, koska sopimusta allekirjoitettaessa ei ollut vielä tiedossa, että UNOPS tulee sijoittamaan Suomeen myös innovaatioyksikkönsä, mikä tullee nostamaan Suomeen siirtyvien tai rekrytoitavien virkamiesten lukumäärää. Suomalaisten osuutta heistä ei voi ennakolta määritellä. Yleensä kansainvälisen järjestön toimipaikassa on merkittävä määrä kyseisen sijaintimaan kansalaisia, kuten tiedämme. UNOPSille on asetettu yleinen tavoite siitä, että kohdemaan operaatiossa tulisi olla 65 prosenttia kohdemaan kansalaisia. YK palkkaa kuitenkin ensisijaisesti osaamisen perusteella.

Arvoisa puhemies! Sitten ylipäätään kansainvälisiin arvoketjuihin, hankintoihin ja suomalaisen innovaatio-osaamisen tai suomalaisen liiketoiminnan mahdollisuuksiin. Edustajat Savola ja Wallinheimo aivan oikein kysyivät sitä, miten suomalaiset pk-yritykset tai suomalainen innovaatiotoiminta kaiken kaikkiaan voivat paremmin ja tulevat liimautumaan kansainväliseen liiketoimintaan. Tämähän on ihan hallitusohjelmassakin kirjoitettu, että Suomen tulee kiinnittyä, liimautua, paremmin kansainvälisiin arvoketjuihin ja nähdä se kysyntä. Tämä on erittäin iso kysymys. Nyt ei puhuta vain UNOPSista tai YK:sta vaan ihan koko Suomen tulevaisuudesta ja kilpailukyvyistä. Tähän liittyvät tietysti painopisteet, kuten totesin, terveys, energia, asuminen UNOPSin puolelta, mutta on ihan selvää, että nyt on myös syytä katsoa suomalaista innovaatiojärjestelmää kaiken kaikkiaan. Koulutus, koulutusosaaminen, siihen liittyvä vienti — varmasti sellainen kokonaisuus, että siitä löytyy vietävää. Täytyy myös sitten toki katsoa YK:n arvoketjuja kaiken kaikkiaan.

Me tulemme ulkoministeriössä — ja palaan tähän myöhemmin — panostamaan nyt entistä enemmän hankintaosaamiseen niin siellä kohdemaassa eli tässä tapauksessa, kun YK:sta puhutaan, Yhdysvalloissa, New Yorkissa, jonka kautta globaalisti toimitaan, mutta myös Euroopassa ja kansainvälisesti. Kysytte esimerkkiä: Tanska. Tanska osaa paketoida, Tanska osaa konseptoida. Sen me tiedämme, mutta myös YK:ssa se näkyy, että Tanska on hankinnoissa onnistunut. Osasyys on varmasti se, että Kööpenhaminassa on ollut UNOPS ja YK. Nyt se on meillä, nyt meillä on tilaisuus yhdessä YK:n ja UNOPSin kanssa sitä tehdä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.